XLI. évf. Cluj-Kolozsvár, 1931 május. 5. sz.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapitotta: Dr. BOROS GYÖRGY.

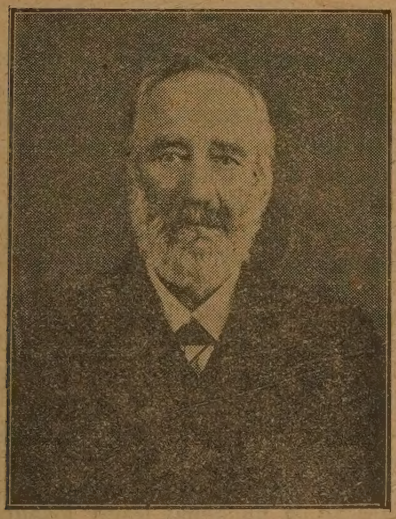

KATONA SÁNDOR (1841—1924)
székelykeresztúri kántortanító és gimnáziumi ének- és orgonaoktató, kiről szép megemlékezést találhatunk e számunkban.

Unitarian school for the ministry
America
Berkeley
California

Tavaszkor.

Virágos mezők, lelkem szerelme;
Milyen jó is öledbe lenni...
Hogy ömöljék rám az áldott nap sugara,
Mikor kezemtől megindul a munka...

Nagyon szeretem a tavasz ébredését,
A fova suhanó szellő zizegését.
A földből sarjadó ezer élet-rügynek,
Szivemre ható, drága illatát...

Szeretem a nyárnak érlelő melegét,
A ringva suttogó buzakalászt,
A légbe szálló madár nótáját;
S az esti harangszó meleg ritmusát.

Szeretem a népnek naptól barnult arcát,
A nehéz munkától izmosult erőt...
A tiszta lelkét, a meleg szivét,
Azt a becsületes, dolgos életét...

Pálffi Miklós.

Katona Sándor.

1841—1924.

Többek között egyik hibánk az is, hogy az egyházi és iskolai életben tudásuk, lelkes buzgóságuk, halálig az egyházért és iskoláért kifejtett fáradhatatlan munkásságuk által kitünt egyes jelesebb belső embereink elmulása fölött pár sornyi gyászhirrel napirendre térünk s aztán átadjuk emléküket a feledésnek!

Egy ilyen hibát akarunk utólag jóvá tenni, midőn néhai Katona Sándor kereszturi jeles énekvezér-tanitónak arcképét és rövid életrajzát adjuk. Legyen e szerény megemlékezés részünkről az elismerés és kegyelet hervadhatatlan koszoruja, melyet a kereszturi Patakfalvy kuria kertjében a boldogult kedves leánya, Róza által gyönyörü virágos kertté varázsolt sirdombra helyezünk.

Született Udvarhelymegye Rava községében 1841 október 7-én. Atyja Katona Mihály kántor-tanitó, anyja Siménfalvi Béldeky Juliánna. Kilenc éves koráig a szülői háznál nevelkedett igaz keresztényi unitárius vallásos nevelésben. Édes anyja mintaképe volt a szelid lelkü, mély vallásos érzelmü unitárius belső asszonyoknak. Ez a gyöngéd lélek, mély vallásosság, a mindenki iránti jóságos szeretet és tisztelet voltak legfőbb erényei a megboldogultnak s ezek sokszor kedvezően befolyásolták az atyjától örökölt hirtelen lobbanékony természetü apa és tanitó cselekedeteit.

A kilenc éves, vézna kis fiut atyja a kereszturi iskolába viszi, hol, az akkori viszonyok szerint, részben az édes anyja által szombatonként hazulról küldött élelemmel tölt el egy évet. Innen atyja a következő évben az akkor igen jó hirnevü torockói iskolába viszi, hol néhai Benczédi Gergely jeles professzor, Zsakó István táblabiró

és Kádár Lázár volt korondi lelkésszel egy osztályban 3 évig tanult suplikálás- és kantálásból szerezvén meg a mindennapi kenyeret. Torockóról a tordai gimnáziumba, innen pedig Kolozsvárra került. Itt az akkor már szép szál, gyönyörü hangu és müvészies orgonista ifju kegyébe jut a boldog emlékü Kriza János püspöknek, kinek angyali lelkü felesége valóságos anyai szeretetébe veszi és gyámolitja. Eredetileg papi pályára készül, de atyja konfliktusba keveredvén a ravai hivek egy részével, hogy a népes család egzisztenciáját megmentse, az egyházközség óhajára Ravába megy segédtanitónak. Itt éri az alig 22 éves ifjut a szerencse, hogy Kriza püspök a kereszturi ekklézsia kántor-tanitójává és a gimnáziumhoz ének- és orgonatanitóvá nevezi ki.

Itt feleségül vette az akkori kurátor és tekintélyes székely gazda, Patakfalvy Márton egyetlen leányát, Boriskát, kivel 43 évig élt boldog házasságban, számos gyermeket nevelvén fel nagy küzdelemmel a szükös tanitói (évi 250 forint!) fizetésből. Gyermekei közül jelenleg 5 él: Róza (Osváth Gáborné), Sándor (nyug. postafőtiszt), Endre (nyug. vasuti tisztviselő), Márton (nyug. igazgató-tanitó) és Zsuzsa (Erdős Mihályné).

Ez időben kezd kibontakozni a magyar népnevelés iránya. Az ambiciózus ifju tanitó iskoláját minta iskolává fejleszti, hová szivesen látogatnak el a környék tanitói tapasztalatot szerezni és ismereteiket gyarapitani. A tanitói gyüléseken felolvasásokat, előadásokat tart. Haláláig kebelbarátja, boldog emlékü Sándor János igazgató támogatásával megszervezi az ifjuság dalkarát (hármoniát), mely helyi és vidéki szerepléseivel fényes sikereket aratott.

Eredményes müködése, markáns egyénisége reá terelik a tanügyi hatóságok figyelmét és az akkori közoktatásügyi miniszter, báró Eötvös József 1868-ban külföldi tanulmányutra küldi az ausztriai és németországi népiskolák látogatására, azzal az utasitással, hogy hazatérte után tapasztalatairól terjesszen fel kimeritő jelentést és véleményt a hazai népoktatásnak átszervezésére vonatkozólag. Félévi külföldi tanulmányutjáról hazatérve, e megbizatásának derekasan megfelelt. Hat iv terjedelmü jelentésben számolt be a miniszternek tapasztalatairól és tette meg javaslatait. Tulságos szerénysége miatt kevesen tudták, hogy az Eötvös-féle népoktatási törvénynek egyik alapja ez a jelentés volt.

Érdemei elismeréséül a consistorium a „tiszteletes" cimet adományozta és felhatalmazta az összes papi teendők végzésére is.

42 évig nevelte a gyermeksereget igazi atyai szeretettel — ha szigorral is — a puritán valláserkölcsös életre. Ugy népiskolai, mint gimnáziumi tanitványai rajongó szeretettel vették körül a mindenkivel szemben szeretetteljes, modern és mindenkit pártfogoló jó tanitót. Volt tanitványai közül ma is sokan emlegetik gyönyörü éneklését és igazi áhitatra keltő szép orgonajátékát, mely egészen az ő egyéni sajátsága volt. 80 éves korában még tiszta, erőteljes hangon énekelte a passiot. 1920-ban, püspöki vizsgálat alkalmával, ő orgoná-

zott s szavai szerint ekkor kapta a legszebb jutalmát, midőn templomból kijövet az akkor püspökhelyettes Dr. Boros György őméltósága — egykori kedves tanitványa — a következő szavakkal üdvözölte:

— Sok helyt jártam, sok szép orgonázást hallottam, köztük nagy müvészekét is, de lelkemet egy sem birta oly áhitatra kelteni és Istenhez emelni, mint a Katona bácsi orgonázása.

1904-ben vonult nyugalomba. Ezután is élénk részt vett az egyházi életben. A segesvári egyházközségnek éveken át énekvezére volt. Majd a hadba vonult és hősi halált halt Benedek Mihály tanitó helyett szolgált egész 1919-ig. Meghalt 1924 julius 19-én. Hivei, az egész község és vidék osztatlan részvéte kisérte sirjába. Legyen nyugalma csendes és sirja fölött virrasszon a hálás tanitványok kegyeletes emlékezete. — *Bks.* —

*

Tudomásuk szerint a néhainak egyik kedvenc unokája, Gábor, nagyatyja nevére 20.000 leu alapitványt biztositott a kereszturi gimnázium részére. Az alapitvány évi 2000 leu kamatja már ez évben életbe lép s abból az egyházi énekben és zenében kiváló előmenetelt tanusitott gimnáziumi és tanitóképezdei növendékek jutalmaztatnak. *(Szerk.)*

Miért árulta el Judás a Mesterí?

I.

A tömegből magasan kiemelkedő alakok örök sorsa, hogy vagy rajongnak értük, vagy gyülölik őket. Harmadik eset nincs. És nem is lehet. Mert melyik világtörténelmi alakot értette meg a maga kora? Hányan voltak közülük, akik az elveiket, az eszméiket meg tudták értetni a bedugott fülü, haladni nem akaró kortársaikkal? A messiások tudtak a tömegre hatni, hisz a nép mindig kész követni azt, aki szabadulást igér a nyomoruságból. De ez a tömeg nem értette az *eszmét* soha, csak azt a varázst érezte, amit a mester, a próféta reá gyakorolt s lelkében valami megnyugtató, felfrissitő érzést a nagy ember látása, hallása után.

A tömeg hisz, — de vakon.

Jézust még a mai kor sem érti meg teljesen, a felvilágosodott XX. század, amely pedig szellemi téren minden eddigi kornál magasabban áll. Jézus kétezer évvel előzte meg a korát s nem is kivánhatta igy senki, hogy a bár felvilágosodott, de a mai müveltséghez képest óriási hátramaradottságban élő zsidó nép megértse azt a hatalmas lángelmét, melynél nagyobbat nem teremtett még eddig az Isten.

A kereszténység megteremtőjét nem értette a maga kora. Nem értették a tanitványai sem. Erre több helyen is találunk bizonyitékot a bibliában. Jézus gyakran dorgálja tanitványait kishitüségük miatt. Máté evangéliuma XVII. részének 20. verse szerint ezt mondja

nékik a Mester: „Ha akkora hitetek volna, mint a mustármag, azt mondanátok ennek a hegynek: Menj innen amoda és az elmenne; és semmi sem volna lehetetlen néktek!“

Helyesen hinni nem lehet megértés nélkül s az egyszerü halászok, vámszedők nem értették meg Jézus magasröptü gondolatait. Amit iránta éreztek, nem volt egyéb, mint vakhit egy csoda-lényben, akit talán Istennek, talán varázslónak képzeltek s akinek érezték a világszeliditő hatalmát, a lenyügöző erejét. Ők csak azt látták, hogy Jézus — ellentétben a farizeusokkal — szereti a népet, igyekszik a sorsát enyhiteni, vigasztalni, gyógyitani. Csak azt tudták, hogy Jézus a nép embere és ezért szerették őt. Hiszen nagy kitüntetés volt ez számukra, hogy a Mester a nép egyszerü fiai közül választott magának tanitványokat.

Az egyszerü lelkü, egyszerüen gondolkozó tanitványok természetesnek tartották, hogy a Mestertől soha el ne maradjanak, hogy az ő szavainak varázsát csodálják s hogy neki szolgáljanak. De volt közöttük egy, aki nem igy gondolkozott. Aki egyenrangunak tartotta magát a Mesterrel s keserüséggel töltötte el az a tudat, hogy neki nincs olyan nagy népszerüsége, mint Jézusnak, nem tud ugy hatni a népre, mint ő. Judás volt ez, az Iskariotes.

Judást a költők, a drámairók szeretik ugy feltüntetni, mint nemzeti hőst, mint eszményi jellemet, mint rajongó ideálistát, aki eszméinek áldozata lett. Pedig nem kell benne keresnünk semmi nemzetmentő eszmét, ideális felfogást. Nagyon egyszerü, kézzelfogható ok volt az, ami arra ösztönözte őt, hogy Jézust elárulja. Az emberiség életében ma is megtaláljuk ezt s a mai judások nem külömböznek sokban a régitől.

Kétségtelen, hogy Judás nem volt közönséges lélek s igy nem tudta irigység nélkül nézni Jézus nagy népszerüségét. Ő is érzett magában erőt, tehetséget, de Jézus mellett nem tudott érvényesülni. Jézus varázsereje nagy volt, akihez szólt, akire ránézett, azt meghóditotta. Judás hiusága, becsvágya nagy megpróbáltatásokat szenvedhetett. Talán szerette azelőtt a Mestert, talán rajongott érte, mint a többiek. De Judás ki akart válni a tömegből: azt akarta, hogy őt is ugy szeressék, csodálják, mint Jézust. A tehetséges tanitvány versenyre kelt mesterével, de annak szeretete, jósága, önzetlensége nélkül. Őt az irigység sarkalta, a féltékenység szelleme, amely nem tür maga felett másokat. És igy nem is érhetett el semmit. Észre sem vették a Mester mellett, akinek minden szavából, cselekedetéből kiérzett a jóság, a szeretet. És Judásban, mikor látta, hogy hasztalan erőlködik, hogy észrevétlen marad, az irigység mellé felébredt a gyülölet is Jézus iránt, aki elhóditotta előle a nép szivét. Sokáig küzdhetett magában, hogy legyőzze ezt az érzést, de az ragadta magával tovább. Judás megindult a lejtőn és hiába akart, nem birt megállani. Jézus népszerüségének növekedésével az ő lelkében is nőtt az irigység, a gyülölet.

Judásnak Jézushoz való viszonyáról nem ir semmit a biblia.

De egy körülményből sejteni lehet, hogy Judás árulásának az irigység volt az oka.

Máté XVI. 6—16. és Márk XIV. 3—11-ig terjedő verseiben csaknem ugyanazon szavakkal van leirva Jézus megkenetése Bethaniában. Idézem a Máté szerinti leirását:

„És mikor Jézus Bethaniában, a poklos Simon házánál vala, méne ő hozzá egy asszony, akinél vala drága kenetnek alabástrom szelencéje és az ő fejére tölté, amint az asztalnál ül vala. Látván pedig az ő tanitványai, bosszankodának, mondván: Mire való ez a tékozlás? Mert eladhatták volna ezt a kenetet nagy áron és adhatták volna a szegényeknek. Mikor pedig ezt eszébe vette volna Jézus, monda nékik: Miért bántjátok ezt az asszonyt? hiszen jó dolgot cselekedett én velem. Mert a szegények mindenkor veletek lesznek, de én nem leszek mindenkor veletek. Mert hogy ő ezt a kenetet testemre töltötte, az én temetésemre nézve cselekedte azt. Bizony mondom néktek: valahol az egész világon prédikáltatik az evangyéliom, amit ez velem cselekedék, az is hirdettetik az ő emlékezetére.

Akkor a tizenkettő közül egy, akit Iskáriótes Judásnak hivtak, a főpapokhoz menvén, monda: Mit akartok nekem adni és én kezetekbe adom őt? Azok pedig rendelének neki harminc ezüst pénzt. *És ettől fogva alkalmat keres vala, hogy elárulja őt.*“

A biblia balladai szükszavusága nem árul el többet. De a gondolkodó elmét megragadhatja az a kérdés, hogy miért határozta el Judás az árulást épen a Simeon házánál, a megkenetés után? Hiszen alkalma máskor is lett volna erre: Jézus nem zárta el soha tanitványait a külvilágtól. Miért nem előbb? Vagy miért nem később?

Judás lelkében régóta forrongott a sértett hiuság, halmozódott az irigység és a gyülölet, látva Jézus napról-napra növekvő hatalmát a nép fölött. Keserü harag töltötte meg a szivét s ez a keserüség akkor csordult ki belőle, mikor a Simon házánál végignézte azt a jelenetet. Neki, aki mindig népszerüségre, elismerésre, hatalomra vágyott, látnia kellett, hogy a bethaniai asszony is behódolt Jézusnak, az is előtte hajol meg s határtalan tiszteletét még azzal is kifejezi, hogy királyokhoz illő drága kenettel keni meg Jézus homlokát. A bethaniai asszony tette lobbantotta lángra benne az irigység és a gyülölet parazsát s ez a láng ösztökélte arra, hogy megsemmisitse gyülölt vetélytársát, akiről most már tudta, hogy soha utol nem érheti.

Bizonyos, hogy az a harminc ezüstpénz, amit a főpapok felajánlottak neki az árulásért, nagyban hozzájárult ahhoz, hogy igyekezett minél előbb végezni Jézussal. De a főok nem a kapzsiság volt. Hiszen mikor a papi tanácsnak felajánlotta szolgálatát, még nem tudhatta, hogy mennyi jutalmat kap. És végül, ha Judást a kapzsiság vezette volna, Jézus nem sejtette volna meg előre az árulást. De a Mester ismerte tanitványait. Ismerte Judást is és tudta,

hogy az gyülöli őt. Tudjuk, hogy az utolsó vacsorán meg is mondta Judásnak szemébe, hogy ismeri a szándékát. S hogy Judás a leleplezés után mégis elárulta Jézust, ehhez a gyülöletnek olyan nagy foka lehetett szükséges, hogy itt a pénzvágy alig jöhet számitásba. Ha közönséges kapzsiságról lett volna szó, Judást a leleplezés szégyene minden bizonnyal megsemmisitette volna.

Judás szenvedélyes lelkületére vall az is, ahogyan pontot tett erre a tragédiára.

Bosszuvágyát kielégitette s még sem csitult el lelkének háborgása. Jézus halott volt már, nem állott többet az ő utjába. És ekkor látta meg, hogy nem tud haladni azon az uton, amelyet Jézustól irigyelt, Látta, hogy most sem törődik vele senki. Hogy nem Jézus homályositotta el őt, hanem saját sötét, gyülölködő lelke. Ekkor ébredt tudatára annak, hogy mit tett. Elvesztette azt az embert, aki mindene volt a népnek — és nem tudta pótolni. Ez a tudat bontotta meg lelke egyensulyát; ez inditotta arra, hogy a papok lába elé szórja a vérrel fertőzött pénzt s egy szörnyü tettel pontot tegyen a saját életére is.

Ne keressünk Judásban honmentő, ideális eszméket. Ha ő Zsidóországot akarta volna felszabaditani, talált volna más utat erre, mint Jézus eladását. Ember volt ő is, gyarló, bünös ember, akitől nem sokban különböznek a mai judáslelkek.

Székelyudvarhely, 1931. március 19. **Deák Berta.**

II.

Mit árult el Judás és miért árulta el?

Ez a két kérdés talán különösen hangzik azok előtt, akik megtanulták, hogy Judás harminc ezüst pénzért elárulta Jézust. Ezt igy megtanultuk és megszoktuk, tehát igy is kellett ennek lenni. Ellenben azok közt a feljegyzések között, melyek Jézusról és tanitásairól a négy evangélium utján tudósitnak minket, tüzetesebb megfigyelésel sokkal érthetőbb magyarázatát fogjuk találni az előbbi kérdéseknek. Ezért vetődött fel az U. K. lapjain a „miért árulta el“ kérdése, melyhez összefüggésben levő „mit árult el“ kérdését csatolva, próbálom kibogozni a feltett kérdést az evangéliumok nyomán.

1. Jézust valami különös és titokzatos hatalom övezi azon a rövid uton, melyet végig élt. Ezen a csodálatos prófétai uton, mint valami sátánoktól — az u. n. irástudó osztálytól — állandó megfigyelésnek és kerülgetésnek van kitéve. Belekötnek a szombati gyógyitás, bűnbocsátás, bőjtszegés, kalászszedegetés és kéz nem mosásért. Továbbá házassági nézeteiről szintén kihallgatják. Mózes rendeléseiről és parancsolatokról érdeklődnek. Mindezek világos, hogy nem szelid érdeklődések, hanem rosszindulatu sarokbaszoritások akartak lenni. Számtalan hely bizonyitja azt, hogy tőrbe akarták csalni, ólálkodtak körülötte, messiási vagy mennyei jelt kivántak tőle. Végül is, hogy semmibe belekötni nem tudtak, hát a tanitványokhoz

kellett fordulniok. Ez a megtámadhatatlanság és a sok ismeretes példázat, kijelentések, szájról-szájra járó csodás esetek bizonyos megközelithetetlen félelemmel és tisztelettel veszik körül Jézust. A tisztelet és félelem mutatja, hogy Jézus bizonyos vallásos mezbe volt burkolva; ilyen vallásossággal követte őt Judás is, ama tisztelettel és félelemmel, amikor Jézus tanitványául mellé állott. Csodatetteket látott-e Judás, ezt nem tudjuk, de hallhatta, milyen hidegen és méltósággal állitja Heródesről, hogy „róka". Tudta, mennyire óvakodni kell a farizeus és sadduceus irástudók erkölcsi példáitól, kiket Jézus bátran megfeddett. Ezért lett Jézus még a tanitványok előtt is bizonyos misztikus megközelithetetlen egyéniség. Maguk a tanitványok találgatják, hogy ki Jézus stb.

Nem mondhatjuk, hogy e különös tekintélyt az evangélista később kölcsönözte Jézusnak, mert a figyelmes olvasás már meggyőzhet arról, hogy ez már Jézusnak müködése alatt megvolt; nem ugy, mint pl. Buddhánál, akihez csak később költötték hozzá a csodásságot. Egy hely, mindjárt a tanitása elején, biztos jele a különös egyéniség megjelenésének (Mk. 3,10). A körötte ólálkodó farizeusok is kiváncsian megkérdik: „ki adta neked a hatalmat, hogy ezeket cselekedd". Számos helyen fenmaradt bizonyságul, hogy féltek tőle, a tanitványok félve követik, a farizeusok félnek tőle, mert a sokaság álmélkodik... hozzányulni nem mertek, igyekeznek őt megfogni, de félnek... Miért is ne féltek volna, hiszen Heródes is félt K. Jánostól. Tömlöcbe tette ugyan, de megölni nem merte (Mk. 6). Jézustól is bizonyosan félt, vagy legalább is nem merte megközelitni. Mt. 21,46 részében pedig egyenesen az áll: „És mikor megakarák őt fogni, megfélemlének a sokaságtól, mivel ugy tartják őt, mint prófétát". Tehát Jézus próféta volt és ebben a magaslatban áll a jeruzsálemi bevonuláskor.

(Van ugyan egy sor, mely az előbbi bizonyságokkal kissé ellentétben áll. Bevonuláskor ugyanis „felháborodik a város". — „Kicsoda ez"? Ez t. i. azt mutatja, hogy a város nem éppen ilyen felvonulást várt a sokat hallott prófétáról.)

2. Jézusnak e külső és lelki magasztosultsága mellé állitsuk oda a tanitványokat. Jézus 12 tanitványt választott és valahogy ugy tünik fel, mintha Jézus csak felszólitotta volna őket és ők mindent otthagyva követték. Egyébként ez nem fontos, de az bizonyos, hogy nem voltak kipróbált versenyzők csoportjából elsőnek befutott győztesek; hanem csak ugy „történet" szerint kerültek egybe. Nem is volt a 12 tanitvány egyforma és egy sem emelkedett arra a nivóra, melyen Jézus állott. Van tudomásunk róla, hogy ők sem értették meg mindig Jézus prófétikus tanitásait. Pl. a „magvetőnél" Jézus a végén igy szól: „Nem értitek ezt a példázatot". (Bibliai kutatás szerint ez későbbi betoldás.) Továbbá ugyanott Mt. 4 r. 34 versében a tanitványoknak külön Jézus mindent megmagyaráz. Ugyancsak idevonatkozik az is, mikor Jézus az eljövetelről beszél, a végén megkérdik a tanitványok: — „Hát uram"? — Hol történnek mindezek? Vagy

pl. Jézus több helyen megjósolja megöletését, ami elég természetes a próféták, János és a körötte folyó áskálódások példáiból okulva. A tanitványok ezt nem értik, vagy a feltámadás kérdését nem értették, mert a Jakab és János Jeruzsálem-uti versengése a jobb felől ülés miatt mindenesetre ezt mutatja, de ebből kitünik az is, hogy a jézusi alázatosság helyett még mindig a hatalmi vágy van lelkükben. Egy másik alkalommal a tanitványok az elsőségért is összevesznek (Mk. 9). Kicsinyes gondolkozásért éppen Péter kapja a leckét (Mk. 8). A megöletés és feltámadás mellett zavaros Jézus személye is előttük. (Messiásé, Illésé, Krisztus stb.) Judás pedig, ugy látszik, hogy a feltámadásban nem nagyon hitt, mert akkor az árulást el sem követte volna, de meglehet az is, hogy csak Jeruzsálemben veszitette el ebbeli bizalmát, később, amikor ujra felébredt régi hite, felakasztja magát. Tudjuk azt is, hogy Tamás sem bizott a feltámadásban. Csoda ezek után, ha a tanitványok közt egy Judásnak az erős kitartás a gyengébb oldala volt. Csoda-e, hogy a 12 között akad egy, aki nem lévén Jézus tanitásaival és egyéniségével tisztában, a jeruzsálemi zürzavarban megtéved.

Maga Jézus sem tartja a 12 tanitványt egyenlőnek. Péter, János és Jakab legtöbb helyen emlitve van, a többi nincs. Ez bizonyosan nem irói rövidités, vagy ha az is, akkor e három az első. Jézus is nagyobb csodatételeinél csak e hármat hivja külön Figyeljük csak meg, Péter, János és Jakab mindenütt ott van, még Jézus szineváltozásánál is szerepelnek — más nem látja ezt. Ugye tehát? van Jézus tanitványai közt igy hirtelen áttekintve is igen mély különbség, valamint van a tanitványok közt is észrevehető fokozat.

Már most ezek a nem éppen egyforma tanitványok is bizonyos álmélkodással, félve követik Jézust a jeruzsálemi uton. Köztük van Judás is, akiben e megfontolások után nincs miért keresnünk valami magasztosultabb lelket. *Ő is várta a dicsőségbe való beülést éppen ugy, mint Péter és Jakab,* mint elsők, de lehet, hogy Judás ehhez hirtelen vérmesebb reményeket füzött, mint a többi — *már a vidéken járva is, de főleg Jeruzsálemben.* Ha a város annak idején felháborodott, csalatkozva a prófétai fényes diadalmenetben, Judásban nem ébredhetett fel az aggodalom, ki talán sohasem látott ily fényes várost és pompát. A guttaütött, a béna, erős hitével még csak elsántikálhatott valahogy, de e fényes várost megtudja-e az egyszerü Jézus hóditani, talán már itt megvillant Judásban. Meg kell azonban jegyezni, hogy a Jézus megöletése és halála megfordul többször emlitésben a Jeruzsálem előtti uton, de az elárulás — és ezt jól tartsuk észbe — csupán csütörtökön kerül Jézus ajakára.

3. Mit lehetett most már elárulni, folytassuk egyenesen e kérdést, mely éppen az előbbiekből következik. A jeruzsálemi öt nap erősen mozgalmas lehetett, mely különösen a templomtisztitással végzetesen rohan előre. A sok példázat, jövő élet hite, magyarázatai, jóslatok, tanitások és az irástudók áskálódásai, kérdései egyik a másikat éri. Valami fontos *ellenben elmarad, ami mindig a kiemel-*

kedő volt — a csodatettek. Akad ugyan pl. egy, „a terméketlen fügefa“, de ez is csak ugy egy alkalommal az uton, csupán a tanitványok előtt. (Egy rövid mondás értelem nélkül.) (Mt.) Van egy másik emlités Jánosnál, „szózat az égből“, ha ugyan igaz is lehet, nem Jézus csodatette. Van egy sor szinte végigfuttatva, hogy Jézus sántákat, betegeket is gyógyitott a templomban. Bizonyos, hogy ez utóbbi csak irói közbevetés alap nélkül, mert ha Jeruzsálemben ilyen is történt volna, akkor érthetetlen, hogy miért nem foglalkozik egyik forrás sem vele ugyanugy, mint a többi részletességgel megirt jeruzsálemi jelenetekkel. Azelőtt viszont a csodatettek leirása mindenütt kiemelkedik. Nyugodtan állithatjuk, hogy a csodatettek Jeruzsálemből elmaradtak. Ha pedig figyelmesen elolvassuk a jeruzsálemi történeteket, akkor a Judás árulásának jóslata és Péter megtagadásának mondása (csütörtök este) egész természetes következményeivé válnak azoknak. Judás, aki kisérte Jézust, akár szemtanu volt a vidéki csodáknál, akár csak hallott róla, mindenesetre láthatta, hogy Jeruzsálemben ilyen nem történt. (Az is különös, hogy a nevezetesebb csodás eseteknél csak János, Péter és Jakab vesz részt.) Judás tehát aggodalommal látta a jelek és csodáknak a vidéken elmaradt misztikusságát. Azonban a közmeggyőződés, amint az 1-ső résznél láttuk, Jézust bizonyos megközelithetetlenség félelmével veszi itt is körül. A városi nép és irástudók nagyon is jól tudnak erről, maguk sem merik kezüket rátenni. A tanitványok pedig állják helyüket.

Bármi alapja volt e különös tartózkodásnak és félelemnek, de az elfogás percében mind a 11 tanitvány eltünik. Megszünik tehát a bátorság, szétfoszlik a biztos, különös erőben vetett bizalom. Péter is megtagadja, már nem bizik. Jézus pedig mekkora kinokat szenved az elárulás előtti éjen, mikor biztosra várja a következendőket. Háromszor is elmegy imádkozni. Kéri a keserü pohár elmulását. Itt már lehet sejteni, hogy a nagy lélek is meginog. Megközelithetetlenségének nimbusza elvész. Pár nappal ezelőtt még a hatalmon ülők is megkérdik: minő hatalomnál fogva cselekszik.

Mi most tehát a Judás árulása. Az, amire a tanitványok és Péter is rájönnek az elárulás perce után. Judás, vagy soha sem győződött meg Jézus emberfötti hatalmáról, vagy pedig Jeruzsálemben jött reá erre és ugyanigy a tanitványok is. Ez egyelőre mindegy, de vajjon, ha az ellenségek megkérdezték valamelyik tanitványt Jézus hatalma felől, az nem-e még fokozottabb csodásságba burkolta mesterét? Ez a hajlam ugyanis minden nagy hitalapitó tanitványaiban megvolt. Ma is, ha valaki valamelyik nagy mesternek tanitványa, nem-e szembeszáll az ellenségekkel és nagyobbra emeli annak tekintélyét stb. Judás éppen az ellenkezőjét tette. Elment az irástudók közé és azoknak aggodalmait eloszlatta. Elmondotta nekik: Ő jelt nem látott. Emberfeletti csodákról nem tud. Jézus egy álmodozó esszénus. Lehet, hogy próféta, akárcsak János, de különös isteni hatalma nincs. Vagy látta-e valaki Jeruzsálemben őt gyógyitani, csodát tenni? Jézus tehát nem megközelithetetlen és ezt sejtették a

papok is, csak biztosra akartak menni, sőt, hogy erre az állításokra kezesük legyen, magának Judásnak kellett menni az elfogatáshoz. Ez igen fontos, mert ha biztos abban, amit elárult, akkor bátran kellett menjen Jézushoz és őt meg is csókolja. Ez biztos jel a félelem elkerülésére, de feltétele az egyezkedésnek. Másként Judás nem ment volna Jézus elé, hiszen pontosan megmagyarázhatta volna helyüket, ha az olyan rejtett lett volna is. Most még csak a népet kellett meggyőzni erről. Így keletkezett az elárulás éjjeli ötlete. Kellett, hogy nappalra készen állithassák elő a tehetetlen Jézust, célpontul a tömeg eddigi álmélkodásának hirtelen megváltoztatására, melyben aztán rendre-rendre szétfoszlik a csodás megközelithetetlenség és félelem hite. Semmi isteni csoda nem történt és megbátorodik a ronda tömeg. Ugyanakkor elvész a tanitványok rendületlen bizalma. Tamás később még a Jézus feltámadás tanát is megtagadja.

Szó sem lehet itt rejtekhelyelárulásról, hiszen éppen ez az egy lehetetlen. Jézus nem jár fegyveres kisérettel és egymagában is megközelithetetlennek vélt különös prófétaként bátran tesz és fedd urakat, fejedelmet egyaránt. Miért nem fogatta el Heródes? Ha pedig valaki mégis kiváncsi arra, hogy miért mentek minden éjjel ki Bethániába aludni, vagy a gecsemáni kertbe, akkor meggyőződhetik, hogy nem rejtőzni akartak, hanem ez illett jobban eddigi életmódjukhoz, mintsem a zsufolt ünnephez készülő ellepett városban helyet keressenek.

4. Az előbbi háromrész adja most már a „miértre“ is a feleletet. Miért távolódik igy el a tanitvány mesterétől. Idézzük emlékezetünkbe, amit a 2-ik részben láttunk a tanitványokról, mert velük érkezett meg a félelem és álmélkodás ködébe burkolt próféta Jeruzsálembe. Le sem lehetne irni azt a pánikot, amit Jézus bevonulása előidézett. Az előkelő körök megrémültek, a nép ujjongott a szabadulásnak. A templomi jelenet és a nép rajongása teljesen tönkre teszi az urak nyugalmát. Első tehát a gondolat, meg kellene ölni. Valóságos terror keletkezett. Jellemző itt is az emberekre, hogy a vagyonosság összefog az ellenséggel. Heródes innen jó barátja Pilátusnak — ami ugyan nem éppen csak Heródest jelenti, hanem a zsidó előkelőségeket —, aki mindent, ami idegen, lenézett és itt képes mégis az utált elnyomójával kezetfogni, mert Jézust valahogyan el kellett veszitni.

Ezek az emberek mindenre képesek voltak hatalmi féltékenységükért és bizonyosan a tanitványok közül ahhoz férhettek hozzá leghamarább, aki mindig legmesszebbről kisérte Jézust és legtávolabb állott örökké tőle tanitásai közben. Ez pedig, amint látjuk, természetes, hogy a leggyarlóbb tanitvány volt, éppen Judás. Judás anyagias kissé, ő intézi az apostolok anyagi dolgait. Vajjon járt-e valaha Jeruzsálemben ez az egyszerü, talán pásztor ember; de most ott volt. Előbb láttuk, hogy felébred lelkében a város pompája és bevonulás egyszerüsége közti különbség. Bizonyosan látta a méltóságteljes külsejü papokat, urakat, katonákat. Az egyszerüség és lemondás, a fényes pompa szembetalálkoztak már az ő egyszerü lelkében. Ki tudja hány nap telt el, mig Judás ezen elmélkedhetett s

mig látta a papok és Jézus közti hiábavaló akadékoskodásokat. Azt is észrevehette, hogy mennyire ólálkodnak Jézus után, mig végre valaki reávethette hálóját, t. i. a távolabb álló tanitványra. Náluk volt a pénz, náluk a hatalom, a biztos élet; Jézusnál egyszerüség, zavaros feltámadás és valami különös dicsőség, ami fölött a tanitványok versengettek olykor. Ki lesz az első? Bizonyosan ott csak utolsó lett volna, az is csak az előtte érthetetlen feltámadásban. Jézust nem lehetett a feltámadás hitével sarokba szoritani, de Judás előtt kevéssé biztos dolog az egész (2. r.). Tamás is megtagadta később, amint tudjuk a feltámadást. Judás már 4 nappal előbb megtette ezt. Még van egy kényes pont: Jézus mégis csak próféta, de... Ker. János is az volt. Fejét vették és vége. Heródes ép oly hatalmas maradt. Pedig lehetett volna János is éppen olyan hatalmas. A vallásos félelem és tisztelet, amellyel eddig Judás a próféta Jézust kisérte — a lelkében levő zavaros és megfejtetlen jézusi tanitásokkal és feltámadás hitével együtt —, összefut a Mózes székében ülők farizeusi kérdései és bizonyságai között. Az egyszerü falusi emberben, Judásban, ami eddig Jézus felé álmélkodva, zavartan irányult a félelemmel párosulva, most a másik hatalom, a papi hagyomány felé hajlik. A mindig biztosan jót látó, jót tevő és jót igérő jézusi tanitásokhoz szokott lelke, benne találja magát a hatalmas rend, hagyomány, papi méltóságai és fényes igéretei között. Ott is dicsőséget, fényt és hatalmat álmodott, most itt látni kezdte.

Ki hát Jézus — mond meg?

Sietni kellett, mert jő az ünnep és mi lesz akkor a templomban Jézus, a papok és a nép között. Ki tudja hányadik találkozása lehetett Judásnak, de lelkében csütörtök estig ez igy hirtelen minden eldőlt. Ez volt ugy látszik a határidő és Judás mindent feladott. (3. r.)

Azon az egy napon csupán és biztosan Jeruzsálem hatása alatt, mert ezt bizonyitja az is, hogy az evang. minden helyén, hol Jézus halálát és feltámadását jósolja, az elárulásról szó sincs. Az elárulás tehát Judásban csak jeruzsálemi hatás alatt született meg és igy Jézus is csak az utolsó napon beszélhetett róla.

A gyarló tanitvány zavaros hatalmi sóvárgása (mely a többi tanitványnál is meg volt), a feltámadás hitében való megrendülés és Jézus hatalmának kétséges volta, Judást szinte visszatereli a prófétikus meglátásokból a papi törvény hatalmába — a jeruzsálemi káprázatos zürzavar és papi osztály hatása alatt —, ami azonban csak szinte pillanatnyi lelki megzavarodás a gyenge tanitványnál, mert a profétikus hatás, a farizeusok kovászától óva intő jézusi szózat visszatér a tanitvány megtérő lelkébe, méltó például a világ mindenkori tanitványainak. — „Vissza vivé a 30 pénzt a főpapoknak és a véneknek — mondván. Vétkeztem, hogy elárultam az ártatlan vért". Ezzel bebizonyitva Jézus prófétai tanitásainak lelkében mélyen benntmaradó igazságát, a papi osztály képmutató és pillanatnyilag elkáprázató ámitásaival szemben.

Barabás Béla.

E dolgozatok birálatát jövő számunkban hozzuk. (Szerk.)

10. Zsoltár.

Uram, ne állj távol a szükség idején,
Tekints le, ha szenved, sir, zokog a szegény.
Alázd meg a gonoszt, ki ellened támad,
Kinek csalárdságán könnyet ejt a bánat.

Kelj fel Uram, kelj fel oltalmodnak pajzsa,
Szegényt és szenvedőt védőleg takarja.
Benned bizik minden: ügyefogyott, árva,
Ki a félelemnek nehéz utját járja.

Halld meg Uram őket, adj szivüknek erőt,
Nyomor éjszakán is reménységet nyerőt.
Adj erőt, hogy soha meg ne rettenjenek,
Dicséret dicsőség legyen szent nevednek.

13. Zsoltár.

Ne rejtsd el orcádat, ne feledkezz rólam,
Ne hadd, hogy szivemben, lelkemben bánkódjam.
Ellenségtől óvjál, világitsd meg szemem!
Hogy ne tántorogjak én édes Istenem.
Nevedet imádom, neved énekelem,
Segits meg, ó Uram, tégy jót mindig velem.

121. Zsoltár.

Szemeimet a magasba emelem,
Boldog vagyok,
Onnan ragyog
Rám isteni kegyelem.

Segitségem az Urtól van,
Nem is félek,
Csak remélek,
Élek bátran, boldogan.

Árnyékában őriz engem —
Ő, jó Atyám,
Gondja van rám,
Nappalon és éjjelen.

A gonosztól megvéd karja
S nem hagy esnem,
Védi testem
S a lelkemet betakarja.

131. Zsoltár.

Nem felfuvalkodott Uram az én szivem,
Büszke dac nem ragyog szelid szemeimen.
Magasra nem vágytam,
Magam megaláztam.

Vári Domokos.

Uram, ne büntess...

Uram, ne büntess bünömért,
Uram, bocsáss meg nékem!
Beteg vagyok, úgy szenvedek,
Megbántam sok nagy vétkem.

Nem érdekel engem semmi,
Csak teher az életem,
Ha Te elhagysz s elfelejtesz
Én édes jó Istenem!

Testem remeg, sir a lelkem,
Halvány, sápadt az arcom.
Erőm vette, elcsüggesztett,
Megtört a nagy fájdalom.

Uram, könyörülj én rajtam,
Uram, emelj magadhoz!
Irgalmad, tudom, sebemre
Enyhet és nyugalmat hoz!

Lőrinczi Miklós.

Hozzászólás

I.

Igen tisztelt Szerkesztő ur!

Bátor vagyok véleményemet az Unitárius Közlöny áprilisi számában, Kővári Jakab lelkész ur által (Néhány gondolat a konfirmációval kapcsolatban) cimü leirásához leirni: az 5-ik bekezdésben irja lelkész ur egy konfirmációi emléklapnak az adását. Ez igen szép dolog és emlék volna a növendékeknek. Én ilyent láttam a magyar evangélikusoknál rámába betéve; szép szines kép egy templom belsejét ábrázolja náluk az oltárral és a pap a növendékeknek az oltár előtt adja az urvacsorát. Egy ilyen kép unitárius kivitelben szép és örök emlék maradna a háznál unokáról unokára. Maradok tisztelettel

Miklósvár, (Háromszékmegye).

Fazakas Mihály,
unit. leányegyh. gond.

II.

Magunk részéről Kővári Jakab lelkész afia inditványai közül ahoz kivánunk hozzászólani, mely a konfirmált növendékeknek az Ifjusági Egyletbe való ünnepélyes felvételét illeti. Kolozsvárt ezt mi 1929 májusában megcsináltuk, elég jó eredménnyel. Feltétlenül szükségesnek látjuk azonban, épen saját tapasztalatunkból okulva, hogy 1. az ünnepélyes befogadást kövesse a régi tagoknak ez uj tagokkal szemben (látogatásban, testvéri segitésnyujtásban) megnyilvánuló érdeklődése és szeretete — és 2., hogy az egy évben konfirmáltak évenként egyszer-kétszer hivassanak külön össze pár éven át, vallásos ismereteiknek és élményeiknek megbeszélése végett. *Sz. I. S.*

Jelent a Jövőért. Lapunk előbbi két számában közölt fenti cimü cikkeinkre ismételten felhivjuk a tisztelendő urak és buzgó hiveink figyelmét. Eddigelé kevés érdeklődést tapasztaltunk. Szeretnők remélni, hogy minden egyházközségből a lelkész urak legalább egy-két alapitványbiztositást mielőbb bejelentenek. *B. K. S.*

Egyleti élet és munkásság.

A központi Dávid Ferenc-Egylet ujjászervezkedése. A világi élet és az egyházi élet között egyik igen fontos különbség az, hogy míg a világi élet a viszonyok megromlása és megpróbáló nehézségei idején „leépít", addig az egyházi élet ép akkor kell, hogy a legbuzgóbb és legáldásosabb munkát kifejtse. Egyletünk is, bár az utóbbi időben tagjaink áldozatkészsége, tagsági díjaink s más bevételeink tetemesen csökkentek, mégis szükségét látja, hogy munkánkat áldozatok árán is épen most tegye intenzivebbé, amikor testileg és lelkileg sokat szenvedő híveinknek legnagyobb szüksége van reá.

Most folyt alapszabályainknak kibővítése, hogy az 1876 óta sokat fejlődött élet követelményeihez alkalmazhassuk tevékenységünket. Kérjük vidéki tagozatainkat, hogy esetleges inditványaikat terjesszék be a központi egylethez. E célra lapunk „Hozzászólás" c. rovatát is szívesen megnyitjuk olvasóink előtt, hogy egy-egy fontosabb kérdést nyilvánosan is megvitathassunk.*

Most rendezünk be egyuttal egy irodahelyiséget is, hogy az érdeklődők ott egyletünk ügyeit illető kérdésekben tárgyalhassanak a tisztviselőkkel. Irodahelyiségünk a kolozsvári kollégium I. emeletén, a diszteremmel szemben lesz.

Ugyancsak ez intenzivebb munka elvégzésére, illetve annak szakszerübbé tételére, fizetett munkaerőt alkalmaztunk Almási Gyula, egyetemi hallgató személyében.

Kérjük tehát tagozatainkat, tagjainkat, olvasóinkat s általában híveinket, forduljanak bizalommal központi irodánkhoz minden olyan ügyben, mely egyháztársadalmi életünk előbbvitelét célozza. Levelek Szent-Iványi Sándor, titkár, Cluj-Kolozsvár, Unitárius Kollégium cimre küldendők.

Munkáljunk együtt egyházunk és önmagunk jövője érdekében!

Élőképsorozat a bibliából. Az Unitárius Nők Szövetsége a római katholikus főgimnázium disztermében, 1931. március 29-én, Virágvasárnapján este fél 9 órakor élőképsorozatos előadást rendezett. Tóth István tanár, festőművész által kiváló művészi kompozicióval, izléssel és festői szépséggel összeállitott képek sorrendje a következő volt: 1. Jézus születése. 2. Jézus a templomban 3. Jézus elhagyja Názáretet. 4. Hegyi beszéd. 5. Jézus és a gyermekek. 6. Jairus leánya. 7. Jézus, Mária és Mártha. 8 Bevonulás Jeruzsálembe. 9. Templom megtisztitása. 10. A szegény özvegy fillére. 11. Utolsó vacsora. 12. Jézus a Getsemáné kertben. 13. Péter megtagadja Jézust. 14. Ecce Homo. 15. Levétel a keresztről. 16. Jézus Emmausban. Az egyes képekhez kisérő előadást dr. Varga Béla teol. tanár tartott. A zene- és énekkiséretet Ütő Lajos ig.-tanitó vezette. Szereplők voltak: Nők: Szilágyi Lászlóné, Guráth Iluci, Kovács Mar-

* Az igy kialakult alapszabály-tervezetet közgyülés előtt minden tagozatunknak meg fogjuk küldeni véleményadás céljából.

gitka, Ferencz Magda, Kelemen Erzsike, Ürmösi Rózsika, Ürmösi Magda, Ürmösi Bözsi, Pálffy Erzsike, Gál Nusi, Gál Bözsi, Gyergyai Áni, Gyergyai Kornélka, Bedő Boriska, Demény Lili, Iszlai Baba, Borbély Erzsike. Férfiak: Hadházy Sándor, Mikó Imre, Fülöp Árpád, Török Mihály, Rázmán Mór, Kovács Domokos, Darkó Béla, Sükösd Pál, Keméndi Zsiga, Árkosi László, Nagy Ferenc, Nagy Vilmos, Vári Albert, ifj. Nagy József, Jakab Jenő, Barabás Vilmos. Gyermekek: Nagy Emmus, Nagy Editn, Győrffy Józsika, Márkos Bandi, Borbély Pista, Gyergyai Árpádka, Gyergyai Ferike, Pap Dodó, Vaska Dezső, Vaska Béla, Vaska Klárika, Demény Sárika, Hadházy Éva, Lőrinczy Éva, Ürmösi Judith, Ürmösi Ferike, Gálffy Totyó, Gálffy Motyó, Zsakó Jánoska. A rendezéssel járó segitő munkákat a nőszövetség tagjai végezték áldozatos szivvel és fáradságot nem ismerő buzgósággal.

Valódi perzsaszőnyeg-kiállitás az unitárius püspöki palotában. A Dávid Ferenc-Egylet f. évi április 12—15. napjain érdekes és figyelemreméltó kiállitás volt az unitárius püspöki lakásban. Dr. Boros György püspök és neje lakásuk három szobáját engedték át perzsa-szőnyeg és kaktuszkiállitás céljaira. Ez a kiállitás ötletes jellegénél fogva emelkedett más kiállitások fölé s keltette fel azt az általános érdeklődést, mi által a püspöki lakás a város előkelőségének és értelmiségének napokon át találkozó helye volt. A kiállitás méltó is volt erre az általános érdeklődésre. Amidőn az ember belépett a kiállitásra, az az impressziója támadt, mintha a távoli kelet egzótikus birodalmában járna és valamelyik előkelő főur fogadná vendégül. A falakat köröskörül a különböző szinü szőnyegek változatos pompája disziti. A legérdekesebb szőnyeg az unitárius egyház imaszőnyege volt, mely többszáz éves és a szinek változatos összeállitásával magára vonta a figyelmet. A magánosok által kiállitott szőnyegek közül Ugron István gyüjteménye vitte el a pálmát. A szőnyegek aljában voltak felállitva a város legszebb és legváltozatosabb kaktusz-gyüjteményei. Ezeknek az érdekes délövi növényeknek igen érdekes tipusai voltak képviselve a kiállitáson. A kiállitást minden délután változatos müsor tette még vonzóbbá. 12-én délután a Lakatos kvartett zeneszámai, dr. Roska Márton előadása és Gyallay Domokosné dalai arattak nagy tetszést. 13-án pedig Hunyady S., a „Feketeszáru cseresznye" szerzője részesült sok tapsban egy közvetlen modorban tartott előadásért és Keppichné Molnár Irma virtuóz zongorajátéka, valamint Puksáné Boros Irén művészi énekszáma, Ütő Mária zongorakisérete mellett tették igazán élvezetessé a műsort. 14-én Müllerné Dózsa Lili tartott érdekes történeti előadást a *szőnyegekről*. Reményik Sándor, ez a kedves áhitatos lelkü poéta olvasott fel, könnyekig meghatóan költeményeiből, Cappellaro Peris Arthurné énekesnő kellemes hangjával gyönyörködtette a kiállitás látogatóit Mihályfy Irén tanárnő zongorakisérete mellett. 15-én Dunky Kató táncművésznő kis tanitványai mutattak be bájos táncdarabokat. Köszönet és elismerés illeti főtisztelendő

püspökné nagyasszonyunkat, kinek gondolata volt e kiállitás, mely fényes erkölcsi sikere mellett, a műsor megváltással, tekintélyes anyagi sikert eredményezett a Dávid Ferenc-Egylet javára.

A csegezi Dávid Ferenc Ifj. Egylet 1930. december 31-én és 1931. febr. 21-én szindarabbal egybekötött táncmulatságot rendezett, mely ugy anyagilag, mint erkölcsileg szépen sikerült. Előbbi alkalommal szinre került a „Sárga csikó“ c. népszinmü. Utóbb a „Gyimesi vadvirág“-ot adtuk elő. Mindkét darabban megállották helyüket az ifjusági Egylet tagjai.

Szereplők voltak: Pálfi Juliska, Kovács Gizi, Szász Juliska, Kovács Katica, Szopós Aranka, Fodor Giza, Vermes Klári, Kovács Nusi, Csongvai Bertuska, Szopós Juliska, ifj. Kelemen Sándor, Biró Gyula, Biró Balázs, Balog Lőrinc, Nagy Dénes, Balázs András, Szilágyi Dani, Csongvai Lőrinc, Pálfi Károly, Kovács Albert, Kerekes Jenő, Komáromi Lőrinc, Géza és Dani, Kovács Dénes, Biró Zsiga, Szopós Ferenc, Vernes János.

*

Vallásos estélyen az egész tél folyamán minden vasárnapon összegyültünk, hol felolvasások, biblia magyarázat s szépen sikerült szavalatok mellett kellemesen töltöttük el azt a pár órát, melyben szivünk s lelkünk nemesitettük.

Lelkész neje és ifj. Kelemen Sándor felolvasásokat tartott, az ifjak szavaltak, kik közül ki kell emeljük Szopós Ferencet és Kovács Albertet, kik minden estélyen hosszabb költeménnyel gyönyörködtettek.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Rovatvezető: Ürmössi József.

A f. évi április 17-én tartott E. K. Tanácsi gyülés a következő ügyeket intézte el:

1. A székelykereszturon felállitandó gazdasági iskola szabályzatát és tantervét elfogadta és jóváhagyásra felterjeszteni határozta a földmüvelésügyi minisztériumba.

2. A székelykereszturi gimnázium felső tagozata fenntartása ügyében beérkezett jelentést elvileg tudomásul vette, de, mint felelős fenntartó hatóság, a fenntartáshoz begyült és beigért biztositékok bemutatását, illetve felterjesztését határozta.

3. A székelykereszturi főgimnázium előljáróságának a f. tanévi konviktusi segélyek kiosztása tárgyában felterjesztett javaslatát jóváhagyja.

4. Engedélyezte Ütő Lajos székelykereszturi lelkésznek a Népbank mint Hitelszövetkezetnél a könyvelői állás elfogadását; ugyanitt Geréb Zsigmond fiatfalvi lelkésznek az igazgató-tagság elfogadását engedélyezte.

5. Gál József recsenyédi lelkész hivatalból való nyugdijazásának szükségességét meghatározta és a nyugdijbizottságot felhivta a

nyugdijazási időpont kezdetének és a nyugdij összegének megállapitására.

6. Elfogadta a marosvásárhelyi egyházközség temploma épitéséről beterjesztett elszámolást és az ügy érdekében fáradozóknak köszönetet mondott.

7. Engedélyezte a homoródszentpáli egyházközségnek a bemutatott terv és költségvetés alapján az istálló és csür ujraépitését.

8. Sajnálattal vette tudomásul, hogy világi egyházi tanácsosaink közül igen sokan háromszori felhivásra sem fizették be a kirótt egyházi adót.

9. Dr. Ferenczy Géza főgondnok által beterjesztett „Nők Szövetsége“ 1931 február 5-iki választmányi ülésén letárgyalt alapszabályt, mint ideiglenes alapszabályokat, jóváhagyta s ezzel kapcsolatos rendelkezéseket tett.

Püspök ur id. Máthé Lajos firtosváraljai lelkész afiának, gyengélkedő egészségi állapota miatt, 1931 április 1-től, hathónapi szabadságot engedélyezett.

A budapesi „Brassai Sámuel Ifjuságí Egylet“ május hó közepén „Brassai-serleg“ avatóünnepélyt rendez. Ügyes és a nagy névhez méltó gondolat.

„Unitárius Hiradó“, a brassói unitárius egyházközség kebli értesitője, folyó évi március havi számában az egyházközség évi közgyülésről számol be, Kovács Lajos lelkész évi jelentése alapján. Vannak örvendetes buzgóságról bizonyságot tevő jelenségek az egyházközség életében, melyek buzditásul kell, hogy szolgáljanak a közönyösen viselkedőknek.

A lelkészi kongrua kérdése végre hosszas tárgyalás után szabályozást nyert. A szabályozás lényege az, hogy az áldozati százalékos levonás a lelkészi testületünkre nézve átlagosan 18%, a kezdő és korpótlékot nem élvező lelkészeknél 14%. Sajnos, hogy ezen késedelmes megállapitás után is a minisztérium csak a januári „stat“-ok felterjesztését kérte.

Az egyházköri esperesi vizsgálatok iratai felterjesztettek a felsőfehéri, marosi, küküllői, udvarhelyi és kolozsdobokai egyházkörökből. A két első egyházkör jelentése feldolgozást nyert, csak az E. K. T. ülés áprilisi tárgysorozatának zsufoltsága miatt nem nyerhetett előterjesztést és határozatot.

Simén Dániel akadémita, ki Amerikában Berkeley-ben folytatja teol. tanulmányait, engedélyt kér, hogy az 1931—32. tanévben a Chicago-i teológián maradhasson. — Csiló Nagy László akadémita pedig azt kéri, hogy Chicagóból Oxfordba jöhessen át az 1931—32. tanévre.

Dr. Boros György püspököt névnapja alkalmából tisztelőinek nagy sokasága kereste fel és üdvözölte. Az egyház összes intézményeinek nevében dr. Varga Béla egyházi főjegyző fejezte ki jó kivánságait a főpásztor és kedves családja előtt.

Emlékezés Sándor János kereszturi igazgatóra. Kereszturi Unitárius Főgimnáziumunk elöljárósága f. évi május 16-ra tüzte ki

az öt évenként esedékes *jóltevők emlékünnepét.* A hálás emlékezés tárgya ez alkalommal a kereszturi unitárius főgimnázium dicsőemlékü igazgatója: *Sándor János* lesz. Gálfalvi Samu igazgató fogja méltatni a néhai nagy igazgató emlékét, aki évtizedeken keresztül, mint az unitárius diáknemzedék nevelőatyja és mint a kereszturi iskola megtartója, főgimnáziummá fejlesztője tette magát érdemessé arra, hogy haló porában is az intézet legnagyobb jóltevői között emlegessék és ünnepeljék. E kegyeletes, szép emlékünnepélyre felhivjuk az egész székelyföld és unitárius világ figyelmét. A nagy igazgató volt tanitványai és tisztelői legyenek ott minél számosabban és szivük dobbanjon össze egy gondolatban: *megmenteni a Sándor János gimnáziumát!*

Felhivjuk olvasóink figyelmét arra, hogy a kereszturi főgimnázium megtarthatása érdekében felajánlandó hozzájárulásaikat minél előbb be kell jelenteniök, ha igazán segiteni akarnak!

A presbiterek körzetlátogatása. (Az „Unitárius Értesitő"-ből átvéve). A makói presbiterium ez év elejével a presbiterekre nézve elrendelte a körzetlátogatás megkezdését és munkálását. A presbiterek mellett, a szolgálat nagy fontosságára való tekintettel, önkéntes jelentkezőket is beállitanak a munkába. A presbiterek és az önkéntes jelentkezők részére pedig rendszeres összejöveteleket tartanak, hogy a körzetlátogatás szolgálatában mindenki kellő jártasságot szerezhessen. A körzetlátogatás célja és programmja a vonatkozó presbiteri határozat szerint a következő: 1. A református hitükben ingadozó hiveket hitükben megőrizni. Igy különösen a más vallásba való áttérés és a szektákhoz való áttérés veszedelme alkalmából 2. A református egyházunk iránt hüségben ingadozó hiveknek egyházunk iránti hüségben való megtartása és megerősitése. Igy különösen házasságkötés alkalmával kárunkra adandó reverzális veszedelem esetében, vagy az egyházi szertartás mellőzése (keresztelés, temetés, esketés) esetén. Feltünő templomkerülés, urvacsoravétel mellőzése esetén figyelmeztetés az élő hit cselekedeteinek gyakorlására — továbbá a házi áhitat és bibliaolvasás — bevezetésére buzditás. 4. Erkölcstelen és botrányos életü egyháztagokat a megtérésre segiteni, rábeszélni. 5. Beteg egyháztagokat látogatni. 6. Indokolt szegénységben és elhagyatottságban levő egyháztagok gondozása, illetve az erre való eljárásra a presbiterium figyelmének felhivása.

Egy nemes tett külföldi visszhangja. Az amerikai unitárius asszonyoknak irott legutóbbi levelünkben örömmel közöltük velük, hogy kolozsvári templomunkban e tél folyamán villanyvilágitás mellett tartottunk esti istentiszteleteket, március 28-án kelt válaszukban a következő sorok állanak:

„Milyen nagy lehet örömük templomuk világithatósága felett! Mennyivel többször gyülhetnek igy össze benne!

Tana urnak és feleségének szivből jövő köszönetünket küldjük nemeslelkü adományukért, mert aki Önöknek segit, az rajtunk is segit, bármennyi mérföld is válasszon el egymástól, közös szabadelvü hitünk lelki kapcsolatot képez közöttünk!"

Hymen. *Dr. Szabó Erzsébet* orvosnő és *Dr. nagyfalusi Fekete Sándor* orvos, április hó 26-án tartották esküvőjüket Sepsiszentgyörgyön. A házasságot megszentelő Isten áldja meg hosszu és boldog házasélettel ez ifju párt! — *Szabó Nusi* és *Lőrinczy János*, segédlelkész, Tordán április 19-én jegyet váltottak. Istennek segedelmét kérjük, hogy az összetalált sziveket forrassza egybe áldott és boldog házasságkötés szent pecsétjével!

Nyilvános nyugtázás. Kedves kötelességet kivánunk teljesiteni az alábbi hálás köszönet közreadásával. Éveken keresztül hangzott a meghagyás, hogy a folyton omladozó kántor-tanitói lakás helyett ujat kell épiteni. De miből? Balázs András esperes 1928 telén tartott gondnoki és esperesi értekezleten 5200 leut gyüjtött, ami lett az alap, a mag. Az alapvetők ezek: dr. Ferenczy Géza 1000 leu, dr. Boros György, Bors Mihály, dr. Elekes Domokos, dr. Ferencz József, dr. Szent-Iványi József, dr. Szent-Iványi Gábor, br. Petrichevich-Horváth Árthur 500—500 leut, dr. Gál Kelemen és dr. Kiss Eiek 100—100 leut adtak. Hálás köszönettel adóztunk annak idején levélben, most nyilvánosan köszönjük. Ezután köri vizsgálat alkalmával két izben az egyházközségek szives figyelmét hivta fel az esperes a székelymuzsnai nehéz és kényes helyzetre vonatkozólag az adakozás ügyében. E felhivásra az alábbi nagylelkü adományok folytak be 1930 évben: Homoródalmás mész, fuvar és pénzben 2010, Homoródjánosfalva pénzben 250, Homoródkeményfalva mész és fuvarban 1260, Homoródszentmárton 575, Homoródujfalu 100, Homoródkarácsonyfalva 200, Kénos 205, Lókod 160, Okländ 162.75, Székelyderzs tölgyfában 2400, Vargyas 824, köri felhiváson kivül Kolozsvár 500, Demény Andor, dr. Ferencz József és Szathmáry Ferencz 100—100 leut voltak szivesek adni. Fenti adomány összesen 14.146 75 leu. A helybeli unitárius Nőszövetség 15 000 és a helybeli Hitelszövetkezet 7000 leut adtak. A hivek közmunka és fuvarban 14.200 leu érőt adtak, a református atyafiak fuvarban 1450 leut érőt adtak cserébe. Hivek pénz- és zabrovatalából 2810 és Szabó László kántortanitó utján báli jövedelemből 3315 leu, együtt 6125 leu folyt be. Hurubás János uj kántortanitó sajátjából 1000 leut adott a kamra épitéshez. Pénz-, anyag-, fuvar, közmunka és rovatal adomány összes értéke = 58 921 leu 75 bani. A lakás — hála Istennek — és hálás köszönet minden egyes adakozónak, meg van és lakható, de még van 50.000 leunyi adósság s nincs sütőház, kamra, disznóol, keritések. Biztos tudomásunk szerint még történt gyüjtés a mult év elején, aminek megküldését szeretettel kérjük és várjuk. Hálás köszönetünk szól az egyes nagylelkü adakozóknak, az összes belső embereknek, hiveknek és egyházközségeknek s különösen esperesünknek, ki belátván veszélyes és szorongatott helyzetünket, nemcsak lelkesitett, hanem tett is. Aranykönyvünk szeretettel és köszönettel őrzi a jólelkü adakozók névsorát. Mi pedig alázattal kérjük a mi jóságos Istenünket, áldja, szentelje és tartsa meg szeretteikkel, kedveseikkel egyetemben a nemesen gondolkozó s lelkes buzgósággal segitő jóltevőinket — a fenti adakozókat, hogy sok időn keresz-

tül gyakorolhassák a szeretet és segités törvényét Isten dicsőségére, az anyaszentegyház épülésére és lelkük üdvösségére. Székelymuzsna, 1931. ápr. hó. *Ifj. Gedő Elek,* gondnok, *Péter Sándor,* lelkész.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába 1931 február 4-től március 25-ig előfizetői és tagsági dijat fizettek: Székely Sándor, Szatmári Gábor Kolozsvár, Ince Böske Marosvásárhely, Bényi Ida Dicsőszentmárton, Lukács Sándor Libánfalva, Hegedüs Gyuláné Kézdivásárhely, Székely Ilona Torockó, Pap Miklós Topánfalva, Létay László Temesvár, özv. Jakabfy Lajosné Székelyudvarhely 1931-re; Unitárius Egyházközség Magyarzsákod 1924—1930-ra; ifj. Pál Dénes 1929—1931-re; Gál Jenő, Kedei Sándor, György Péter Magyarzsákod 1930—1931-re; Gálffy Ferencné, Bajka Rozália, Gáspár Ida, Geréb Mózesné, Gáspár Ferencné Firtosmartonos 1930-ra; id. Lázár Miklós Torockó 1929—1931-re; Pálffy Juliánna Bágyon 1928—1930-ra; özv. Székely Mózesné Felsőrákos 1930—1932-re; Nagy Dénes Kraszna 1930-ra; Dr. Veress András Torda, Unitárius Leányegyházközség Debrecen 1930—1931-re.

1931 március 25-től április 22-ig tagsági és előfizetői dijat fizettek: Szabó Rebeka Szabéd, Shakirov Sebestyén Nagybánya, Ürmösi Jenő Kolozsvár, Pataki Jánosné Brassó, Czikra Mihály Dicsőszentmárton, Nagy Lázár Balázsfalva, Unitárius Főgimnázium Könyvtára Székelykeresztur, Unitárius Egyházközség Sepsiszentgyörgy, Unitárius Egyházközség Kilyén, özv. Kriza Sándorné, id. Ütő Áron, Incze Béla, Téglás Albert, Barabás Mihály, Vida Géza, Kiss Károly, id. Szabó Mózes, ifj. Szabó Mózes, Szabó László, Ütő Irma, id. Köntés Ferenc, Simon András, Demes Károly Sepsiszentgyörgy 1931-re; Harkó Ferenc, Ferencz Istvánné Brassó, Bálint Mihály Drăgăşeni, István Lajos Marosvásárhely 1930-ra; Simonfi Máté Bágyon 1928—1929-re; Fazakas Olga Kolozsvár 1927-re; Novák Jánosné Sepsiszentgyörgy 1929—1930-ra.

Az egylet perselyébe adott Shakirov Sebestyén Nagybánya és Demes Károly Sepsiszentgyörgy 40—40 leut.

Gálfi Lőrinc, pénztárnok.

Irodalom.

Heraklides Basilikos Jakab moldvai fejedelem és a magyarok. (Irta Szentmártoni Kálmán tanár. Különlenyomat a székelykereszturi unitárius főgimnázium 1929/30. évi értesitőjéből. 8⁰. 49 l.)

Moldvának és fejedelmeinek XVI. százévi változatos történetéből is messzire kimagaslik regényes és néhol szinte kalandor szinezetü folyamával a Heraklides Basilikos Jakab, vagy ahogy régebb gyakrabban nevezték: Despot voda élettörténete.

Szentmártoni Kálmán e sajátságos életü, tehetséges, de épen nem minta jellemü uralkodó életét és a magyarokhoz való viszonyát dolgozta föl. Magyarul ez az első bő és kimeritő tanulmány, szinte

életrajz erről az érdekes emberről s Szentmártoni, ki bőven fölhasználta az egykoru forrásokon kivül az ujabb román és magyar irodalmat, dolgozatában egy regényes és kalandos élet nagyon érdekes rajzát adja olvasói elé. Minket, unitáriusokat, ez a tanulmány annál is inkább érdekel, mert *hőse maga is unitárius volt.*

Heraklides Basilikos Jakab, a jóhiszemü Melanchton Fülöp egy levele szerint, régi görög fejedelmi családból származott. A kevésbé hiszékeny Forgách Ferenc és Gratiani ellenben azt irják róla, hogy egy Basilikos nevü zsoldos matróz fia volt, aki nem sokat törődve gyermekével, oda adta azt Heraklides Jakab nevü gazdag görögnek. Ez Samos és Paros despotája cimét viselte s tanittatta a kitünő képességü gyermeket, majd V. Károly császár zsoldjában Belgiumba jutva, ott halálos ágyán fiává is fogadta azt.

A fogadott fiu most már Heraklesig (Herkules) fölmenő családfát szerkesztetett s ehhez a szélhámoskodáshoz és a despot cim viseléséhez császári jóváhagyást szerezve, csakhamar pompásan érvényesitette az örökbefogadással nyert szerencsét. Előbb nevelőapja pályáját folytatja s mint olasz és görög zsoldosok parancsnoka harcol, megsebesül és lovaggá ütik.

Kitünő föllépése, csinos alakja, szépsége, tanultsága, esze és jó modora épen úgy megszéditette számos oly kortársát, kit vele sorsa összehozott, mint ahogy a hasonló tulajdonságok ma is könnyen megtévesztik a nem elég mély belátásu, kevés emberismeretü, vagy hiszékeny embereket.

A Herkulest ősévé fogadott nagyratörő világfi korán megismerkedett a reformáció tanaival. Már 1555-ben protestáns s 1556-ban Wittenbergbe menve, szoros kapcsolatot tart fönn a reformáció vezetőivel, majd Dánián, Svéd- és Poroszországon át Lengyelországba jut, hol Vilnában állapodik meg, mely épen akkor egyik központja volt a lengyelországi szellemi és vallásos mozgalmaknak. Itt megismerkedik a reformáció egyik lengyel vezérével, a gazdag és előkelő Radziwil Miklós herceggel, a király sógorával és az Alexandru Lapusneanu vajda zsarnoksága elől ide menekült moldvai boérokkel.

A Heraklides-családfa révén csakhamar Lapusneanu felesége rokonának is vallja magát s ezen a réven 1557-ben beférkőzik a moldvai udvarba. Szivesen fogadják, hamar megtanul románul s csakhamar ravasz játékba kezd, Lapusneanu megöletését tervezi, de ez kiderül s Heraklides alig tud elmenekülni Brassóba. Innen a kiadatás elől megszökve, a Szepességbe fut, hol Laszki Albert késmárki kapitánytól 10.000 aranyat szerez kölcsön zsoldos seregre s ezzel megindul Moldva elfoglalására, de seregét már a lengyelek szétverik.

Most Ferdinánd császár és király segitségét akarja megnyerni protestánsbarát öccse, Miksa főherceg segitségével, akivel végre sikerül elhitetni, hogy ha Heraklides Moldva trónjára jut, Miksa lengyel trónkeresésében jó szolgálatokat tehet neki. Ferdinánd végre beléegyezik a vállalkozásba s most Laszki ravasz csellel elrejti He-

raklidest, majd holt hirét keltik s nagy pompával el is temetnek helyette egy koporsóban egy nagy darab követ. Lapusneanu kémei versenyezve sietnek haza a jó hirrel, mire a vajda szétbocsátja seregét, Heraklides pedig egy 2700 főből álló, tulnyomólag magyar zsoldos csapattal hirtelen Moldvára tör. Kitünő vezére, Székely Antal, csellel megveri a vajda majdnem tizszerte nagyobb seregét, megvesztegeti fővezérét, a vajda Konstantinápolyba menekül és Heraklides elfoglalja Moldva trónját.

Nagyhangu programmjában egyfelől a török kiüzését hirdeti, másfelől a szultánnak hüséget és ujabb hübéradóemelést igér. Jutalmaz és főleg sokat igérget s már Muntenia elfoglalásáról álmodik, mikor megkapja a szultán parancsát költséges hadserege elbocsátására. Kénytelenül enged a parancsnak, de ezzel elveszti trónja megszerzőjét, Székely Antalt is. Adósa marad hitegetett magyar és lengyel hitelezőinek, akiket mind ellenségeivé tesz s csakhamar ellene fordul minden tényező, hogy megbuktassa.

Ferdinánd császár és király 1562-ben Erdélyben Balassa Menyhérttel lázadást indittat s fölkelnek a székelyek is, hogy aztán leveretve, sulyosan bünhödjenek. Politikai terveibe szőtte Heraklides fölhasználását is, de nem vehette igazán hasznát s a vajda mind sulyosabb bajokba bonyolódott. Már Erdély, Moldva és Muntenia egyesitéséről álmodozott, de igen sokat markolt és mindent elvesztett.

Benn helyes, de hirtelen erkölcsi és vallásos reformjai és a fölemelt adók idegenitették el tőle a tömegeket, kivülről pedig az erdélyiek, a lengyelek és a törökök egyaránt ellene dolgoztak, Ferdinánd nem segithette s elidegenült hivei csakhamar az ellene inditott felkeléshez csatlakoztak. Suceava várában hónapokig ostromolták, végre erdélyi magyar csapatok segélyével szoritották megadásra s a lázadók vezére buzogányával agyon verte (1563. nov. 8.).

Szentmártoni részletesen tárgyalja és mérlegeli Heraklides Basilikos Jakabot, mint politikust, embert s ez a változatos élet hálás feladatot nyujtott részére. Tanulmánya ezért szinte regényszerüen érdekes olvasmány is. Külön kiemeli a magyar vonatkozásokat és ő állapitja meg és bizonyitja először Heraklides unitáriusságát.

Annyi bizonyos, hogy müveltségben magasan fölötte állott népének s vallásos és erkölcsi reformjaival ott századokkal megelőzte azt a világot, melybe sorsa oda sodorta. Kotnári iskolája az ujjászületés melegágyának indult, de halálával megsemmisült vele a moldvai protestántizmus és unitáriusság is. Mi csak, mint szellemi, erkölcsi és vallásos uttörőt becsülhetjük nagyra. Pályája és életpéldája azonban nem az, amit unitárius eszményképnek tüzhetnénk magunk elé. Szentmártoni is bizonyára csak ily értelemben láthatja benne a szabadelvü unitárius kereszténység egyik mártirját.

Az érdekes, tartalmas, értékes füzet a szerzőnél, Székelykeresztur (Christur, jud. Odorheiu) rendelhető meg 20 leuért. Melegen ajánljuk olvasóink figyelmébe. *Knls.*

Tóth István képkiállitása. Nagyszerüen sikerült kiállitást rendezett kolozsvári kollégiumunk müvésztanára, az országosan ismert aquarellista, *Tóth* István, március 20. és április 12. között kollégiumunk zenetermében. Három év óta nem rendezett kiállitást ez az izig-vérig optimista meglátásu müvész-ember, s aki otthonában nem követhette nyomon fejlődését, most mintha egy egészen uj müvészszel állott volna szemben. Közel száz kiállitott képén most is a derü, napsugaras világlátás, bár nem fellegekben, hanem a természet szilárd talaján járó optimizmus ömlik el; ebben tehát maradt a régi, megőrizte azt a tulajdonságát, amiért képeit mindnyájan a legjobban szerettük. Uj azonban benne az a sok dus és meleg, vagy élő és izzó szin, mely az eddigi tulnyomóan zöld tónusu képe után, kellemesen lepte meg a nézőt. Eddig inkább csak viruló zöld tavaszokat, vagy élettel tele sárga nyarakat láttunk tőle, most azonban az ősz ezerszinü, haldoklásában felséges szinorgiája, meg a fehér dermedtségében is álmából fel-fel mosolygó tél életszinei, valamint dus összeállitásu csendéletei tekintettek a nézőre a kiállitási terem falairól. Ezek az uj szinek Tóth István képeiben többet jelentenek, mint egyszerüen csak változást a müvész természetet másoló szinösszetételeiben. Ezek az uj szinek *fejlődést* jelentenek. Fejlődést ugyanazon sikban, amelyben eddig is dolgozott. A tavaszban és a nyárban nem volt nehéz felfedezni az örömet, a napsütést, az életet, az optimizmust, amint hogy nem nehéz mosolyogni, ha az embert a jó sors derüje melengeti. Hanem az őszben és a télben fedezni fel mindezt, s a haldoklásban és a dermedtségben is meglátni és megjeleniteni a soha sem haldokló és végleg soha sem teljesen megdermedt életet — ez már igazi müvészi feladat. Természetesen Tóth István nem mesterségesen érte el fejlődésének ezt a fensikját, képei megalkotásához ő nem theoriákat, hanem képszerüséget keres. Ám éppen ebből tünik ki, hogy milyen igazán lelki, tehát természetes és sokat igérő ez a haladása. Most már ő *igy látja* a természetet, mint ahogyan a bölcsnek is, az irónak és a költőnek is haladnia és fejlődnie kell, amig az élet őszeiben és teleiben is fel tudja találni az igéretet, a hitet, Isten biztató, gondviselő mosolyát.

A kiállitást Dr. Boros György püspök ur nyitotta meg emelkedett szavakkal a termet zsufolásig megtöltő közönség előtt.

Sz. I. S.

Alapitói dij 1000 leu, minek ellenében az Unitárius Közlöny ingyen jár!

Minden kézirat Szent-Iványi Sándor szerkesztő czimére Cluj-Kolozsvár, Unitárius Kollégium küldendő

Kéziratokat nem adunk vissza!

Előfizetési ár: Egész évre 60 L. Magyarországra 90 L. Egyes szám ára 8 L. Akik a 60 L. egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitódij 1000 L. Minden pénz **Gálfi Lőrinc** egyleti pénztároshoz küldendő.

Nyomatott „Corvin"-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17